

Akkor már nagyon lassan járt szegény édesanyám. Maradozva rakta a lábát, mintha valami, erejét meghaladó, láthatatlan terhet cipelt volna. Meg-megállt tétova lihegéssel, és ilyenkor mindig mondott valami kis pletykát a falunkból, hadd higgyem, hogy *ezért* tart pihenőt.

Én azonban keresztülláttam asszonyi furfangján. Kamaszos nyugtalanságomat bosszantotta ez a testi csőd és be nem vallott tehetetlenség. Körülöttünk serkent a tavasz. A Károly magaslat felől erdei csírák fűszeres illatát lengette a szellő, a Széchenyi tér gesztenyefáin duzzadtak már a rügyek, és én halálosan szerelmes voltam Melindába, minden soproni lányok legszebbikébe...

— Nem tudna kissé gyorsabban menni, mama? — unszoltam türelmetlenül.

Kék szeme szinte alázatosan rebtent reám:

— Nehezemre esik, fiam. Tudod...

Sóhajtott. Nem folytatta a szót. Már régóta orvoshoz járt. Az utóbbi időben gyengébben símogatott, és hosszasan pihentette rajtam szemét, mint azelőtt.

Megesett a szívem rajta.

— Szenved, mama?

Nem felelt, csak lassabban ment. Tizenötéves voltam akkor. A kíváncsiság és a szemérem harcolt bennem. Tudtam, hogy szegény anyám több doktorhoz is járt. Az anyák láthatatlan töviskoronáját hordozta őszülő fején. Ősztönöm tompa sejtésével valahogy én is részesnek éreztem magamat betegsége okozásában. Nem firtattam tovább. Csak azt láttam, hogy utcán arcok nyílnak rám, ismerős, csodálkozó szemek. Ezek biztosan engem bámulnak meg a mellettem lassan járó, kopott-táskás, vidéki nénit... Nini, a kesztyűje is stoppolt, a kalapja sem divatos már, — a cipője pedig?!...

Régóta ismertem ezt a fekete sevrő-cipőt, — szerelmes Isten, még mindig ezt a viharvert lábbelit viseli! A sarka félretiporva, bőre repedezett, sőt az egyik dugott folt lapít...

Arcomba szökött a vér. Úgy láttam, mindenki észreveszi ezt a foltot, és a szemekből a gúny és a lesajnálás ostorhegye csattan felém.

— Hát ez a cipő, mama..., — nyögtem elszorult torokkal — miért tetszett ezt fölvenni?

— Tudod, fiam, ez kényelmes... A többi szorít.

Tudtam, hogy elhallgatja a valót. Homályos sejtelmeim voltak anyagi bajainkról, mostohaapám üzleti balfogásairól. Izzani kezdett lábamon a vadonatúj cipő, sajnáltam is, szégyeltem is anyámat az utcai pellengér miatt. Istenem, mi lesz, ha Melinda megjelenik az utcán gyönyörű vizslájával, és meglátja az én ócska cipős, kopott anyámat?

Mert Melinda gazdag leány, egyetlen lánya Truglits nagyépítőnek, német kisasszonya van, és a tavalyi kocsikorzón ő nyerte el az első díjat mint rózsakirálynő. Hej, hogy mosolygott rám a rózsák közül nefelejtés-kék szemével! Mindenki láthatta, akinek szeme van, hogy nekem szól ez a szemvallomás!...

Gondolataim elbogarzásának hirtelen végeszakadt. A járdán feltűnt a vizsla. A barna vizsla! Pórázán az az ismert, kesztyűs kezecke, mögötte pedig a rózsakirálynő mennyei alakja. Az arccskát már nem is láttam.

A cipő! Az anyám cipője! Sehol egy mellékutca, ahol el lehetne tűnni, sehol egy rés, amibe be lehetne folyni!... Valaki más vánszorogott ott helyettem a kopott falusi asszony mellett bíborban izzó arccal. Talán köszönt a lánynak, talán nem, talán neki szólt az elnyomott kuncogás, — vagy csak hallucináció volt? Féltudatban, sötét sejtelmek hullámtorlaszain sodródtam anyám mellett, mint az álomjáró, aki fél a valóságra ébredéstől.

— Mama, — nyögtem gyöngyöző homlokkal — most mindjárt tessék cipőt venni, de rögtön!

Anyám bölcs, szomorú szeme talán kiolvasott belőlem valamit. Megfogta a karomat, és felsóhajtott:

— Szégyelled anyádat, ugye, fiam?

— Én? Dehogyan szégyellem. Csak a cipőjét, ... a cipőjét!... Ilyent még a Bancsi Rozi, se hord! Miért nem vesz újat, hiszen kell!

— Minden pénzemet kiadtam a doktornál.

— Adnának hitelbe is!

— Még ott is hitelbe?

Ott is? Megütődve néztem rá. Abban a korban voltam, amikor az anyagi bajokat szégyennek tartja az ember. Nem szóltam semmit, csak dacosan félrefordítottam a fejemet.

Kisvártatva békéltetően símogatott a szavával szegény, rosszcipős anyám:

— Majd húsvétra, édes fiam... Meglátod, csináltakot.

Mikor a húsvéti vakációra hazamentem, már kiment a fejből a cipő. Házunkban nyomottság váltotta föl a régi derűt. A háznép szokatlan gyengédséggel kezelt bennünket, gyerekeket. Lovaink le voltak zsarolva. Kiderült, hogy szükségéből fuvarozunk is. No most nevethetnek rajtunk a gazdag Szotyori molnárék!

Vizesnek találtam a borunkat, keserűnek a kávénkat. Mi, gyerekek is halkabbak voltunk, mint máskor. Az otthon Lelke volt beteg...

Csak mostohaapám volt a régi. Képzetele jobban csapongott, mint valaha. Különleges galambfajtákat hozatott messze vidékről. Dísznövényeket telepített a konyhakertbe, és kimondhatatlan nevű likőröket kutyaszított a kamrában.

Testvéreim idegenkedtek mostohaapámtól, én azonban csodáltam, és vonzódtam hozzá, mert a jövő ígésében élt, mint én. Lobogó, fekete szemében nyugtalan tüzek égtek. Az álmodozás pásztortüzei.

Talán magamat láttam benne.

Nagycsütörtök délután lehetett. Intett a fejével, hogy menjek vele bóklálni. Ha megneszűdött, mennie kellett. Cinkosok voltunk a csavargásban. Egy darabig a Répce partján bandukoltunk. Távolról a kőszegi

hegyek égszinkék hullámai derültek felénk, mellettünk a nádasban a titokzatos vízikutya csobogását hallottam. Mostohaapámat mindez nem érdekelte.

— Bele vannak süppedve a porba! — csattant föl hosszú hallgatás után.

— Kik, papa?

— Ezek mind. A falu. A pap, a jegyző, meg a többi. A parasztok. Fetreng minden a sárban... Te, ha ez Amerika volna?...

Megállt. Visszanéztünk a falunkra. Bizony abban nem volt egyetlenegy felhőkarcoló sem, csak erdőnyi fa, fehértornyú, régi templom, meg apró házak... Kertfalu. Szívem minden dobbanásával szerettem.

— Nekem szebb így — csúszott ki a számon — mintha Amerika volna. Ott földagad az emberek karja a munkától...

Az óriási Csigó Pistára gondoltam, aki nemrég jött meg egy amerikai húsgyárból jónéhány dollárral, de földagadt karokkal...

A nagy álmodó neheztelve horkant rám:

— Hát te is velük tartasz? A porosfejűekkel?

— Dehogy, papa, dehogy... — dadogtam zavartan. — Én... tudja, én magával tartok.

— Azért!... Itt élet kell! Gyárak, telepek... villany... gáz, minden!... És én emeletet húzatok a házra. Szállodát csinálók belőle... pasasér-klubot az utazóknak, kaszinót a hivatalnokoknak...

Elbűvölten hallgattam a tervrakéták sustorgását. Az örök álmodó folytatta:

— Aztán két új vasút is kell, érted?

— Kettő? — hökkentem közbe akaratlanul. — Nem lesz az sok?

— Sok? Kis gyáva te! Kettő, kettő! Ennyi: cváj! Egyik Hegyfalu felé, a másik Csepregnek. Most persze még mosolyogtok, vastag parasztok, ti por fia!... de a jövő az enyém!

Dobbantott a lábával. Akaratlanul is ránéztem a lábára. Új vadászcipő feszült rajta. Az agyam rögtön rákapcsolt anyám foltos cipőjére.

— Igaz, papa, — mondtam kijózanodva — megkapta már mama az új cipőt?

— Milyen új cipőt?

— Hát amit húsvétra rendelt. Sopronban mondta nekem, mikor meglátogatott.

— Új cipő? Minek az?

— Hát nem látja, papa, hogy foltos a cipője a mamának?

Ingerülten válaszolt, amiért kizökkentettem álmodozásából:

— Mi a fenét akartok máma új cipővel?... Máma?... Hát hol éltek ti? Mit törödtök az ilyen bagatell dolgokkal, mikor itt új világ születik?!... Ezer új cipő lesz itt aztán!... Érted, ezer cipő!

Odahaza megtudtam, hogy édesanyám persze nem rendelte meg a

cipőt, mert — elfelejtette. Másnap leszaladtam a Kajdi suszterhoz anyám: egy rossz cipőjével, hogy mértéket vehessen róla.

Kajdi mester fölakasztotta hegyes ádámcsutkját az álláig, megvakarta a fejét, aztán rám kacsintott a pápaszeme fölött:

— Megnőttél, fiam! Sok eső lehet Sopronban!

— De Kajdi bácsi! Most nem arról van szó!

Megtekerte szelíden a fejét:

— Nem tudom vállalni. Késő.

Nagyot nyeltem. Mikor leforrázva kifordultam az ajtón, a mester szinte szégyenlősen szólt utánam:

— Megmondhatnád édesanyádnak, hogy tisztöltetem... Érted, csak ennyit mondj neki, hogy tisztöltetem... A többit már tudja!

Égő arccal tisztultam kifelé.

„A többit már tudja.“ Mit? Ahogyan kisommázta magából a szót az óvatos Kajdi mester, csak egy értelme lehet: adósság itt is. Teremtő Isten, hát ilyen egy cipő útja?! Nem mondtam meg anyámnak a mester üzenetét. Elhatároztam, hogy elteszem láb alól rossz cipőjét. Este korán mentem aludni, hogy hajnalban fölébredjek. Öreg dajkánk ott altatta kisöcsémet mellettem a kiságyban. Félálomban voltam már, de Ágnes néni rekedten doromboló hangja megállította az álom lejtőjén.

Valami szegény asszonyról mesélt, aki mindenét a pávázkodó leányának adta. Hanem mikor meghalt, és a nagy mennyei király elé jutott, akkor valami csodaszép dolog történt vele. Az angyalok aranyruhát meggyémántcipőt vittek neki. Borsószem nagyságú gyémántok ragyogtak a cipőn — ahány jótett, annyi gyémánt...

Mosolyogtam magamban. Gyémántcipő? Buta kis mese! Minek idegyémántcipő?! Majd szerzek én a mamának cipőt, de nem gyémántból, hanem selymes, finom sevróból, formásat, előkelőt, amilyent az áldott megérdemel.

Mikor reggel fölébredtem, anyám már régen talpon volt a rossz cipőjében. Tervemet hát keresztülhúzta az álom angyala. De nem adtam meg magamat. Mikor visszamentem a városba, tüstént vállaltam két tanítványt az iskolaév finisében. Júniusban megvettem keresetemből a gyönyörű cipőt a Reimannál. Sámfát is vettem hozzá meg finom külföldi boxot. Így ajánlotta a cipőkirály.

Úgy terveztem, hogy Péter-Pálra viszem haza az ajándékot. Lázban égetem azokban a napokban. Mindenkinek csak a cipőjét néztem, a többi ruhanemű nem érdekelt. Némi büszkeséggel állapítottam meg, hogy ilyen mély, fekete fényű, előkelő cipője senkinek sincs egész Sopronban. (Melinda barna cipőt viselt, különben is kerültem a vele való találkozást a múltkori eset óta.) Próbálgattam a mozdulatot, ahogyan majd édesanyámnak átadom a cipőt, de aztán leszamaraztam magamat. Csak semmi cirrus, semmi mesterkéltég! Egyszerűen majd odalopom az ágya elé a cipőt, és reggel észreveszi. Megdörzsöli a szemét, — lehetetlen! Uram-

Isten, hát vannak máma csodák?! Hát ki az én jótevő angyalom?...
Félgyógyulás lesz ez neki.

Nem így történt. Péter-Pál előtt egy héttel megszólít az utcán Csörge néni. A falunkból sodródott be városi asszonynak valami derék vasútas mellé.

— Láttam ám a mamádat tegnap itt a városban. Lidi nénéddel bolyongott az utcán. Veled akart találkozni...

— Akart?... Hát miért nem kerestt föl?

Csörge néni egy darabig a cipője orrát vizsgálgatta. Majd szétpattan-
tam az izgalomtól.

— Tudod... — mondta végre, lassítva a szót — nem akart megza-
varni téged. Azt mondta, még lerontanád a bizonyítványodat, ha meg-
tudod, hogy Pesten operáltatja magát... Mennyire örült volna szegény
feje, ha úgy véletlenül tartálkozott volna veled! Mennyit lesett itt a
sarkon!

Fordult velem a világ. Itt bolyongott hát beteg testével tőlem húsz
lépésnyire... leste a kapunk alját... az ablakomat... mikor nyitom ki,
mikor repülök feléje egy hosszú búcsúcsókra.

És elment ócska cipőjével búcsúzatlanul a nagy, ismeretlen városba!
Node majd operáció után! Pestre megyek föl hozzá az új cipővel a be-
tegyógyához. Erre aztán nem számít! Nem virágot, nem krémeslepényt
húzok elő, hanem egy pár gyönyörű, vadonatúj cipőt!...

... Mégsem én mentem föl hozzá. Ő jött vissza hozzánk. Az egész falu
várta. Halkan jött, mint ahogy elment. Üveges koporsóban feküdt, mint
Hófehérke, csak őmellőle elmaradt az élet hercege.

Nem vihettek oda neki a cipőt. Nem is kellett neki. Gyémántcipőben
ment a mennyei király elé. Igazi gyémántok ragyogtak rajta, zokogó
gyermekai könnyei.